

JAK WSPIERAĆ DZIECKO W WIEKU PRZEDSZKOLNYM W ROZWOJU SAMODZIELNOŚCI

Samodzielność jest potrzebą rozwoju każdego dziecka. Poprzez podejmowanie prób i gromadzenie doświadczeń stopniowo opanowuje niezbędne w życiu umiejętności, rozwija swoje możliwości, poznaje własną odrębność i kształtuje tożsamość. Samodzielność jest cechą, która rozwija się etapami i przechodzi od niższych do wyższych form. Już około pierwszego roku życia możemy zaobserwować dążenie do samodzielności, kiedy to mały człowiek stara się pokonywać pierwsze trudności związane z nauką chodzenia. Potrzeba samodzielnego działania dobitnie wyraża się w tzw. buncie dwulatka, kiedy dziecko sygnalizuje „Ja sam/sama”, choć nie zawsze chęć działania jest adekwatna do możliwości. W tej sytuacji ważna jest rola otoczenia, która samodzielność dziecka może rozwijać lub ograniczać, a nawet tłumić.

Powody dla których nie pozwalamy dziecku na samodzielność, a które hamują naturalną potrzebę rozwoju.

- strach, że zrobi sobie krzywdę lub coś zepsuje,
- pewność, że zrobimy coś szybciej i lepiej (szczególnie, gdy nam się śpieszy, a tak jest prawie zawsze),
- przekonanie, że jest jeszcze małe i nie musi nic robić („jeszcze się w życiu napracuje”),
- obawa, że jak mu się nie uda, to będzie mu smutno tego powodu będzie płakało (a jako rodzice, mamy za zadanie oszczędzić dzieciom przeżywanie porażek”).

Wychowywać dziecko mądrze to stawiać mu wymagania odpowiednie do wieku i możliwości. Wychowywać to zrezygnować z wyręczania, pozwolić na zmaganie się z własnymi problemami, na uczeniu się na błędach. Troska o bezpieczeństwo jest konieczna ale w granicach zdrowego rozsądku.

W wieku przedszkolnym samodzielność przejawia się w trzech aspektach:

1. samodzielność praktyczna – codzienne czynności samoobsługowe, porządkowe,
2. samodzielność umysłowa – umiejętność rozwiązywania problemów podczas zabawy i nauki,
3. samodzielność społeczna – umiejętność współdziałania z rówieśnikami, opiekunami, branie odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Warto wspierać dzieci w rozwoju samodzielności od najwcześniejszych lat. Wszystko co przedszkolak wykona własnymi rękami, do czego dojdzie własną myślą, co

przeżyje – buduje jego umiejętności, wiedze o sobie i innych oraz o świecie. Dziecko poznaje efekty własnej działalności jest konfrontowane ze swoimi możliwościami, czerpie również satysfakcję i poczucie sprawności.

Dziecko wyręzione, nadmiernie uzależnione od dorosłych w efekcie ma niskie poczucie wartości oraz trudności w podejmowaniu innych działań. Sposób wykonywania czynności samoobsługowych przenosi się na czynności intelektualne.

- dzieci, które marudzą i ociągają się przy każdej czynności samoobsługowej przenoszą ten styl zachowania na sytuacje zadaniowe typu dydaktycznego np. zbyt wolno układają przedmioty potrzebne do zajęć, zwlekają z wykonywaniem poleceń itp.,
- dzieci, które sieją wokół siebie bałagan są zwykle niestaranne w realizacji zadań typu intelektualnego, ciągle czegoś szukają, przestawiają tracąc z pola widzenia sens działania,
- dzieci, które przy wykonywaniu czynności samoobsługowych dopraszają się pomocy (choć wolałyby poradzić sobie same) przenoszą ten nawyk na sytuacje zadaniowe okazując swoją bezradność.

Większa samodzielność w przedszkolu stawia dziecko na wyraźnie lepszej pozycji w grupie. Poziom i zakres samodzielności osiągnięty w wieku przedszkolnym w dużym stopniu warunkuje funkcjonowanie dziecka w roli ucznia. Pozwólmy dziecku na samodzielne znajdowanie rozwiązywania jego problemów. Możemy zadawać pytanie „co byś zrobił, gdyby ktoś zabrał Ci zabawkę”, „gdybyś nie mógł poradzić sobie z zadaniem...”? Dajmy dzieciom ustalić jakie rozwiązanie proponują.

Prawdziwa pomoc niesiona dziecku w procesie jego dorastania, powinna polegać na wzmocnieniu poczucia własnej wartości, wynikającego z sukcesów samodzielnego działania. Naukę samodzielności można porównać do jazdy na rowerze – gdy nadejdzie stosowny czas należy puścić kijek.

Ewa Miśków – pedagog specjalny

Bibliografia

- Gruszczyk – Kolczyńska E, Zielińska E, Dwulatki i trzylatki w przedszkolu i w domu. Jak świadomie je wychowywać i uczyć. Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, Kraków 2012.
- Gruszczyk – Kolczyńska E, Zielińska E, Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków WSiP, Warszawa 2004